

**KURMACADA HAKİKATLE YÜZLEŞMEK: VALERIA
LUISELLI’NİN ANLATISINDA REFAKATSİZ
ÇOCUKLAR VE GÖÇ POLİTİKALARI**

**CONFRONTING TRUTH IN FICTION:
UNACCOMPANIED CHILDREN AND MIGRATION
POLICIES IN VALERIA LUISELLI’S NARRATIVE**

Elif Tuğba DOĞAN*

ÖZ

Bu çalışma, Meksikalı yazar Valeria Luiselli’nin *Bana Sonunu Söyle* ve *Kayıp Çocuk Arşivi* adlı eserleri aracılığıyla, Orta Amerika’dan Amerika Birleşik Devletleri’ne yönelen refakatsiz çocuk göçünü sosyal politika perspektifiyle değerlendirmektedir. Çalışmada, çocukların statüsü, korunma/dışlanma mekanizmaları ve dayanışma pratikleri tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular, göçün güvenlikleştirmesinin çocukların korunma mekanizmalarına erişimini sınırladığını ve sosyal politika uygulamalarının yetersizliğinde gönüllülük ve dayanışma pratikleriyle refakatsiz çocukların gereksinimlerinin kısmen karşılandığını göstermektedir. Bununla birlikte, edebi anlatıların toplumsal sorunları görünür kılmakla kalmayıp sorunlara dair politik müdahale potansiyeli taşıyabileceği savunulmaktadır. Jacques Rancière’in “duyumsanır olanın paylaşımı” kavramı çerçevesinde Luiselli’nin anlatısı, daha adil ve insani göç politikaları üzerine düşünmeye olanak sağlamaktadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniv., Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Ankara, Türkiye, edogan@politics.ankara.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2238-2903>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 17.04.2025
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 11.06.2025

Anahtar Kelimeler: Valeria Luiselli, Refakatsiz Çocuklar, Göçün Güvenlikleştirilmesi, Meksika-ABD Sınırı, Jacques Rancière.

ABSTRACT

This study evaluates the migration of unaccompanied children from Central America to the United States from a social policy perspective through Mexican author Valeria Luiselli's *Tell Me How It Ends* and *Lost Children Archive*. The study examines the status of children, mechanisms of protection/exclusion, and solidarity practices using thematic analysis. The findings show that the securitization of migration limits children's access to protection, and that in the absence of adequate social policy measures, the needs of unaccompanied children are partially met through volunteering and solidarity practices. Furthermore, it is argued that literary narratives not only make social problems visible but may also carry the potential for political intervention. Within the framework of Jacques Rancière's concept of the "distribution of the sensible", Luiselli's narrative enables reflection on more just and humane migration policies.

Keywords: Valeria Luiselli, Unaccompanied Children, Securitization of Migration, Mexico-US Border, Jacques Rancière.

GİRİŞ

21. yüzyılın ilk çeyreğinde düzensiz göç hem Avrupa ülkelerinin hem de ABD'nin göç gündeminde önemli bir yer tutmuştur. Kaynak ülkelerdeki göç sebepleri ortadan kalkmadığı için sıkı göç politikaları göçü kontrol etmek ve yönetmekte yetersiz kalmış; göçün düzensiz seyri devam etmiştir. Özellikle 2014-2015 dönemi Akdeniz'de ve Meksika-ABD göç koridorunda hayatını kaybeden, kaybolan göçmenlerle anılmış, benzeri görülmemiş boyutta refakatsiz çocuk göçü yaşanmıştır. Mevcut göç ve iltica politikalarının işleyişindeki sorunlarla göç "kriz" olarak tanımlanmış; Avrupa Birliği ülkelerinde ve ABD'de güvenlikleştirme önceliği, göçün insani boyutunu arka planda bırakmıştır (Hintjens, 2019; Rosenblum ve Ball, 2016; Talani, 2020).

Meksika doğumlu yazar Valeria Luiselli (1983), refakatsiz çocuklar sorununu insani boyutu ile görünür kılmayı amaçlayarak *Kayıp Çocuk Arşivi* adlı romanını kaleme almış; ABD göç mahkemelerinde sığınma talepleri değerlendirilen refakatsiz çocuklar için gönüllü çevirmenlik yaptığı süreçte edindiği tanıklıkları ise *Bana Sonunu Söyle* adlı denemesinde aktarmıştır. Romanın tamamlanmasının zaman alması nedeniyle deneme bağımsız olarak 2017’de, roman 2019’da yayımlanmış, Luiselli’nin bu çalışmaları yirmi dile çevrilerek geniş bir kitleye ulaşmıştır. Denemenin bekletilmeden yayımlanmasını, çocukların Orta Amerika’dan kuzeye, ABD’ye varmak niyetiyle çıktıkları yolculuğun her bir durağında farklı sorunlarla karşılaşılıyor olmaları, ölümler ve kayıplar gibi yapısal ve insani sorunların aciliyeti belirlemiştir.

Bu makalede, “çocuğun yüksek yararı” ilkesi ile çatışan ABD göç politikaları ile kriz haline gelen refakatsiz çocuk göçü sorunu ele alınmaktadır. Çalışmada, amaçlı örnekleme tekniği (Creswell, 2013: 292; Robson ve McCartan, 2016: 281) ile seçilen Luiselli’nin iki eseri sosyal politika perspektifiyle incelenmektedir.¹ Luiselli’nin belgesel ve kurgusal özellikler taşıyan anlatısı, refakatsiz çocukların göç sürecine ve karşılaştıkları sorunlara odaklanmaktadır. Bu nedenle yazarın metinleri, edebi metinlerde politikanın nasıl temsil edildiğine dair yapılacak tartışmalara katkı sağlayacak niteliktedir.

Çalışmada Luiselli’nin metinleri tematik analiz yöntemiyle incelenmektedir. Analiz sürecinde metinler, göç rejimlerinin refakatsiz çocuklar üzerindeki etkileri bağlamında eleştirel bir bakışla okunmuş ve Braun ve Clarke (2006) tarafından tanımlanan tematik analiz yöntemiyle her iki metinde de tekrarlanan örüntüler belirlenmiştir. Bu yöntem, araştırmacılara esnek bir yaklaşım sunarak içerik ve bağlam açısından kapsamlı bir değerlendirme olanağı sunmaktadır. Metinler yorumlanırken çocukların göç sürecine dair üç tema oluşturulmuştur: çocukların statüsü, dışlanma mekanizmaları ve dayanışma. Temalar, metinlerde yer alma sıklığından bağımsız olarak, sosyal politika bağlamında kırılan grup sayılan çocukların göç sürecindeki deneyimlerinin farklı boyutlarını kavrayabilmek açısından kritiktir.

¹ Luiselli’nin metinlerinde söz ettiği, sınır bölgesinden ses toplama projesinin çıktısı niteliğinde yeni bir yayını daha vardır. *Sınır Bölgesinden Yankılar (Echoes from the Borderlands)* (2024) Ricardo Giraldo ve Leo Heiblum ile gerçekleştirilmiş kolektif bir üründür. Beş yıldır devam eden projede sınır bölgesinin farklı yerlerinde insanların, okyanusun, rüzgârın, otoyolun sesi kaydedilmiş ve ortaya göç politikalarına, bölgenin tarihine, insanların düşüncelerine ve *sınır bölgesinin kendi sesine* yer veren zengin bir arşiv çıkmıştır. Projenin özgün yanı olan bu sesler, kitaptaki QR kodu ile dinlenebilmektedir. Böylece okuyucu, fotoğraflara bakarak ve sesleri dinleyerek sınır bölgesindeki meseleye, göç coğrafyasına dahil edilmektedir. Projenin 72 dakikalık ses kayıt örneği yayıncı Dia Art’ın sayfasından dinlenebilir. Bkz. Dia Art, 2024.

Refakatsiz çocuk göçünün bir kriz haline gelmesi, göçün güvenlikleştirilmesi ve düzensiz göç süreçleriyle ilişkilidir. Çalışmada bu ilişki, Douglas Massey'nin (2016) güvenlik temelli göç rejimlerinin göçü engellemek yerine daha düzensiz ve güvencesiz hale getirdiği yönündeki tespitinden yararlanılarak ele alınmaktadır. Çocukları kırılgan ve görünmez hale getiren bu politik süreç, Luiselli'nin anlatısında somutlaşmaktadır. Bu noktada, edebi anlatının politikliğini tartışmak amacıyla Jacques Rancière'in "duyulabilir olanın paylaşımı" kavramından yararlanılmaktadır (2020; 2019; 2012). Rancière'e göre politika, neyin görünür ya da görünmez olduğunu belirler; edebiyat ise bu sınırları biçimsel olanakları aracılığıyla ihlal ederek dönüştürebilir. Bu durumu yazar "edebiyatın politikası" olarak kavramsallaştırır; zira edebiyat toplumsal meseleleri konu edindiği için değil, edebiyat olarak politika yaptığı için politiktir (Rancière, 2020:152). Luiselli'nin (2021b) ifadesiyle, "toplumsal devrimlerin ve değişimin ebeleridir, kelimeler." Bu kelimelerin estetik bir duyarlılıkla örülmesi, bireysel ve toplumsal farkındalık yaratma ve değişime alan açma potansiyeline sahiptir. Luiselli'nin anlatısı da göç rejimlerinden etkilenen çocuklara dair hakikati ortaya koyarak bu potansiyeli kullanmaktadır.

Luiselli'nin anlatısı, biçimsel özellikleri, temaları ve politik bağlamı ile farklı disiplinlerden pek çok çalışmayla incelenmiştir (Avilés, 2023; Cho, 2020; Enríquez, 2021; Jayasinghe, 2024; Jaseel ve Gaur, 2023; Moura, 2019; Nagengast, 2021; Plevka-Jones, 2024; Ramírez, 2024; Román, 2021). Bu makale ise sosyal politika perspektifinden refakatsiz çocukların göç sürecinde karşılaştıkları sorunlara odaklanmakta ve göç politikalarının "güvenlikleştirme" eğiliminin "çocuğun yüksek yararı" ilkesini nasıl geri plana ittiğini tartışmaktadır. Sosyal politikanın ve ilişkili olduğu göç politikalarının merkezine insanı koyabilmenin yollarını ararken de Luiselli'nin anlatısını estetik ve politik bir belge olarak kabul etmektedir.

Makale iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, öncelikle Orta Amerika'dan ABD'ye uzanan göç krizi Massey'nin (2016) değerlendirmeleriyle ele alınmakta ve refakatsiz çocuk göçünün arka planı oluşturulmaktadır. Ardından edebi anlatının bu sürece nasıl müdahale edebileceği Rancière'in yaklaşımıyla tartışılmaktadır. Bu tartışmada, sosyal politika disiplini sanat ve edebiyatın temsil, tanıklık, farkındalık üretme gücünü sorgulayan çalışmalardan (Hacısalıhoğlu, 2020; Makal, 2020; 2008) yararlanılmıştır. İkinci bölümde ise Luiselli'nin *Bana Sonunu Söyle* ve *Kayıp Çocuk Arşivi* adlı eserleri tematik analiz yöntemiyle incelenmektedir.

1. GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ, ANLATININ POLİTİKLİĞİ VE VALERİA LUİSELLİ: KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

Refakatsiz Çocuk Göçünün Siyasal Arka Planı: Göçün Güvenlikleştirilmesi

Göçün güvenlikleştirilmesi, göç olgusunun devletler tarafından ulusal güvenlik tehdidi olarak algılanması ve bu algının toplumda kabul görmesiyle önlemlerin meşrulaştırılması sürecidir (Köşer Akçapar, 2012; Mavi, 2022; Taş, 2020). Bu süreçte göçmenler kriminalize edilerek terörizmle ilişkilendirilmektedir. Soğuk Savaş dönemi sonrası başlayan ve özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından yaygınlaşan güvenlikleştirme söylemi, 21. yüzyılda devletlerin göç rejimlerinin önceliği haline gelmiş ancak göçmenlerin güvenliği göz ardı edildiği için eleştirilmiştir (Atak ve Simeon, 2018; Mavi, 2022). Göç rejimleri, politik, ekonomik ve toplumsal pek çok faktörden etkilenecek şekilde değişmektedir. Buna örnek olarak ABD’deki değişim aşağıda ele alınacaktır.

Massey (2016), Meksika-ABD arasında 1950’lerin ortalarından 1980’lerin ortalarına kadar istikrarlı bir göç sistemiyle ABD’nin ihtiyaç duyduğu erkek işgücünün Meksika’dan temin edildiğini, işgücü piyasasındaki arz ve taleple döngüsel biçimde göçün gerçekleştiğini ancak ABD’de “Latin tehdidi söylemi” yaratılarak 1986’dan sonra radikal bir dönüşümle sınırın askerileştiğini, yoğun sınır kontrol operasyonlarının sonucunda erkek göçmenlerin geçici göçünün kalıcı bir aile göçüne dönüştüğünü açıklar. Zira daha önce kolaylıkla iki ülke arasında geçiş yapan Meksikalı erkek göçmenler, sınırı geçmenin maliyeti ve riskleri artınca ailelerini de yanlarına alarak kalıcılaştırmıştır. Massey (2016) ayrıca, bütçeden daha fazla payın bu alana aktarılması yoluyla politik dinamiklerin ve ekonomik çıkarların daha önce var olmayan bir “göç krizi”ne sebep olduğunu, göçü açıklamaya çalışan teorilerin bu dinamikleri görmediğini iddia eder. Bununla birlikte, 1986’da çıkarılan Göç Reformu ve Kontrol Yasası (*IRCA-Immigration Reform and Control Act*) sonrasında alışlageldik düzensiz göç rotaları, geçirgen sınır kentlerinden çöllere doğru değişmiş, bu da beraberinde göçmen ölümlerini, kayıpları gündeme getirmiştir (Hinkes, 2008; Rosas, 2016). Aşırı sıcak ve soğuk nedeniyle dehidrasyon ve hipotermiye bağlı ölümlerde dramatik artışla Meksika-ABD sınır bölgesi süreç içinde dünyanın en ölümcül karasal rotası haline gelmiştir (IOM, 2023).

Yukarıda sözü edilen Latin tehdidi söylemi, 1990’lı yıllarda Los Angeles gibi kentlerde, Meksika ve Orta Amerika kökenli göçmenlerin yoksul mahallelerde çeteleşme süreçlerinin uyuşturucu ticareti, fuhuş ve kaçakçılıkla ilişkilendirilmesiyle birlikte yaygınlık kazanmıştır. Çetelerle mücadele kapsamında Meksika, Honduras, El Salvador ve Guatemala kökenli çete üyeleri sınır dışı edilmiştir ancak bu sınır dışı politikasının sonucunda çeteler ABD’de

tümüyle bitmediği gibi sorun Meksika ve özellikle de Kuzey Üçgeni ülkelerine yayılmış, bölge ülkelerinden çete şiddeti nedeniyle göçler başlamıştır (Ambrosius, 2018; Sviatschi, 2022). Bir başka deyişle ABD'nin yasadışı yabancılara yönelik yürüttüğü sınır dışı politikası, süreç içinde, aralarında refakatsiz çocukların da yer aldığı, ABD'ye yönelik düzensiz göç hareketlerini artıran önemli sebeplerden birine dönüşmüştür.

Guatemala ve El Salvador'da yaşanan iç savaşların ABD'nin dış politikaları ile ilişkilendirilmesi dikkate değerdir (Luiselli, 2021a: 39; Vallenilla, 2023). ABD'deki çetelerin bölge ülkelerine ihracı sonucunda sosyal destek mekanizmalarından yoksun, yoksul gençler arasında çete üyeliklerinin yaygınlaştığı, bir şiddet ekonomisinin ortaya çıktığı söylenebilir. Güvenliğin yetersiz olduğu sokaklarda ve okullarda, çetelere katılmaktan başka seçenekleri kalmamış erkek çocuklar ve cinsel şiddete maruz kalan kız çocukları için doğdukları yerler yaşamlarını sürdürmelerine olanak sağlamadığında grup halinde, yanlarında bir yetişkin olmadan ya da *coyote* olarak adlandırılan kaçakçılarla kuzeye göç etmeye başlamaktadırlar. Bu göçlerin nicel boyutu 2000'li yılların başlarında binlerle ifade edilirken 2010'ların başında hız kazanmış, 2014 yılına gelindiğinde refakatsiz göç eden çocuk sayısındaki artış, üç yılda %429 olmuş ve sınırda çoğunluğu Kuzey Üçgeni'nden 68.541 refakatsiz çocuk tespit edilmiştir (Stinchcomb ve Hershberg, 2014:6).

Refakatsiz çocuk göçünün önemli sebeplerinden biri organize suç gruplarının şiddeti kabul edilmekle birlikte göç motivasyonları çeşitlilik göstermektedir. Orta Amerikalı çocukların menşe ülkesi, cinsiyeti, yaşı gibi faktörlere göre göç nedenlerinin kesiştiği anlaşılmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliğince çocuklarla yapılan görüşmelere göre, refakatsiz çocuk göçünün ana nedenleri: çete ve devlet aktörleri tarafından şiddete maruz kalma ve tehdit, ev işi şiddet, temel ihtiyaçların karşılanamaması, yoksulluk ve ABD'deki aile üyeleri ile birleşimdir (UNHCR, 2016: 7). Bu nedenler ülkeden ülkeye farklılık göstermekte, çocukların uluslararası koruma statüleri de buna bağlı olarak değişmektedir. Örneğin, Guatemalalı çocuklar açısından ekonomik gerekçeler ve eğitim fırsatları öne çıkarken; diğer Orta Amerika ülkelerinden gelen çocuklar için sokakta ve hane içinde maruz kalınan şiddet, istismar, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi önemli itici faktörler belirleyici olmaktadır. Bunlara aile fertlerinin daha önce göç etmesi, aile birleşimi motivasyonu da eklenmektedir. Dolayısıyla refakatsiz çocuk göçünün geneline bakıldığında göçün sebebi, zorunlu ve gönüllü diye kesin biçimde birbirinden ayıramıyor ve karma bir nitelik taşıyor (Lorenzen, 2017). Öte yandan, yukarıda vurgulanan şiddet unsuru göz önüne alındığında, çocukların göçünün zorunlu göç kategorisinde değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Bu nokta, Luiselli'nin anlatısında özellikle öne çıkar; zira

göçün zorunluluk halinin görmezden gelinmesinin çocukların sığınma haklarını da ellerinden aldığına işaret eder. Bu nedenle yazar, “göçmen krizi” yerine “mülteci krizi” denmesini daha isabetli bulur (Luiselli, 2021a: 14). Ayrıca, göç sebepleri düşünüldüğünde göçün bireysel kararların değil, mevcut çok boyutlu yapısal şiddetin bir sonucu olduğu belirtilebilir.

Çocuklar ülkelerinden ayrıldıklarında genellikle yürüyerek ya da *bestia*² olarak bilinen yük trenlerinin üstünde zorlu bir yolculuğu tamamlamaya çalışmaktadırlar. Guatemala-Meksika sınırındaki Suchiate nehrinin geçilmesi, Meksika koridorunun katedilmesi, nihayetinde ABD’nin güney sınırının aşılması gerekmektedir ancak her bir durak çocukların karşılaştığı zorlukları da çeşitlendirmektedir. Yolda çeteler ya da karteller tarafından hedef alınma, zorla alıkonma ve çalıştırılma, cinsel sömürü, sınırda gözaltına alınma, kötü muamele ve mahkeme süreçlerinde belirsizlik gibi travmatik olaylar yaşayan çocukların ailelerinden ayrı olmaları travmaların etkisini artırmaktadır (Cohodes vd., 2021; Silva vd., 2022). Ayrıca sınırı geçmek çoğu zaman siyasi sınırı geçmekten daha karmaşık bir anlam içerebilmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi göçün güvenlikleştirilmesi sonucu sınırın askerileştirilmesi göç rotalarını daha tehlikeli olan çöllere çevirmiştir.

Çocuklar sınırın öte yanına geçebilseler de çölü geçmeleri mümkün olmayabilir. Çölün aşılması, yetkililere teslim olunması ya da aile üyelerini arayıp buluşabilmek için birilerinden yardım alabilmeleri gerekir. Çölü aşılması zorlu bir parkur kılan yalnızca iklim temelli nitelikleri değildir. Özellikle Arizona ve Teksas’ta göçmen karşıtlarının sınır devriyesini desteklemek için silahlandığı, yetkileri olmamasına rağmen çölden geçişleri geri püskürtmeye çalıştıkları bilinmektedir (D’Annunzio ve Schmitz, 2024). Luiselli (2021a: 21) bunları denemede “yasadışı kanun infazcısı” olarak tanımlar.

ABD’nin göç politikalarındaki dışsallaştırma eğilimi, 1980’li yıllarda Reagan yönetimi döneminden günümüze artmış; düzensiz göçle mücadele pratikleri, sığınmacılar için uluslararası korumanın temel *geri göndermeme ilkesi* ile uyuşmayan ihlaller nedeniyle eleştirilmiştir (Frelick vd., 2016). 11 Eylül sonrası göçün bir ulusal güvenlik sorunu kabul edildiği yeni göç rejimi, daha kısıtlayıcı ve cezalandırıcı bir niteliğe bürünmüştür. İlk kez Obama yönetimi döneminde kitlesel hale gelen refakatsiz çocuk göçü de ABD’nin katı göç rejiminden olumsuz

² İspanyolca canavar anlamına gelen *bestia*, göçmenlerin yük trenlerinin korkutucu ve ölümcül niteliğini ifade etmek için kullanılmaktadır. Düzensiz göçmenler, bu yük trenlerine hareket halindeyken binmeye çalışır, tepesinde ya da vagon aralarında kuzeye doğru yolculuk ederler. Hareket halindeki trenler, raylara yaklaşan göçmenleri mknatis gibi çekerek ölümle ya da ciddi uzuv kayıplarıyla sonuçlanan kazalara yol açar. Yetkililerin önlemlerine rağmen *bestialar* güncel olarak kullanılmaktadır.

etkilenmiştir. Sistem, sınırı geçmiş bir çocuğun Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza (ICE-*Immigration and Customs Enforcement*) tarafından gözaltına alınması ardından 72 saat içinde barınaklara sevkini öngörmektedir; ancak çocukların mahkemeye çıkış tarihleri belirsizdir. Bu süreç çoğu zaman aile üyelerinin ya da bir sponsorun bulunmasına bağlıdır. Üstelik çocuklar haklı sebeplerle şiddetten, çetelerden kaçsa da kamuoyunda ve resmi söylemde çoğunlukla “göçmen” olarak kategorize edilmektedirler. Bu da onların uluslararası koruma rejimi kapsamında değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır (Donato ve Sisk, 2018).

Luiselli’nin göç sistemine ilişkin temel eleştirilerinden biri, göçün bu zorunluluk halinin görmezden gelinmesiyle çocukların *korunmadan dışlanması*dır (2019; 2021a). Donato ve Sisk (2018), Geçici Koruma Statüsü (TPS-*Temporary Protection Status*) ile yaşayan çocukların dahi sınır dışı edilebildiğini belirtmektedir. Oysa çocukları ilgilendiren karar ve eylemlerde çocuğun refahını önceleyen hukuki ve etik prensibi açıklayan “çocuğun yüksek yararı” ilkesinin göz ardı edilmesi ya da farklı yorumlanması, hak ihlalleri ile sonuçlanabilmektedir (Galli, 2023; Terrio, 2015). ABD’nin Birleşmiş Milletler 1989 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesini onaylamaması bu hak ihlallerine zemin hazırlarken; güvenlik odaklı göç rejimi de çocukları sınırı ihlal eden tehdit unsurları olarak görme eğilimindedir (Ataiaants vd., 2018).

Bu bağlamda, Luiselli’nin metinlerinde çocukların yaşadığı hak ihlalleri bireysel trajedilerden ziyade sınır politikalarının yarattığı yapısal eşitsizliklerin bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Refakatsiz çocuk göçü, sadece kaynak ülkenin yoksulluk ve şiddet iklimiyle değil, hedef ülkenin dışlayıcı, güvenlik odaklı göç politikalarıyla da şekillenmektedir. Zira göç, sadece bireysel tercihlerle şekillenen bir insan hareketliliği olarak açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir olgudur. Bu sebeple Luiselli’nin anlatısı, göçün karmaşık doğasını ve dışlanmanın farklı biçimlerini görünür kılmayı amaçlar. Çocukların karşılaştığı hak ihlallerinin anlatıda görünür olması, Rancière’in sanat ve politika arasındaki ilişkiyi açıklayan düşünceleri ve *edebiyatın politikası* yaklaşımıyla uyumaktadır. Ona göre göçmenler toplumsal düzenin dışında, görünmeden, duyulmadan var olur ancak seslerinin duyurulması mevcut kurallarla uyumsuzluk (*dissensus*) yaratılması ile mümkündür (Rancière, 2020; 2007). Takip eden bölümde düşünürün duyumsanır olanın paylaşımı, *dissensus*, özneleşme kavramları çerçevesinde edebi anlatının sosyal politika ile ilişkisi tartışılmaktadır.

Edebi Anlatının Politikliği: Görünmeyeni Görünür Kılmak

Rancière’e (2012: 30) göre sanat ve politika, toplumsal görünürlüğün sınırlarını belirleyen iki temel alandır. Bu iki alan, belirli grupların kamusal alanda ne ölçüde duyulabilir, görülebilir ve temsil edilebilir olduğunu tayin eden

“duyumsanır olanın paylaşımı” aracılığıyla kesişmektedir. Rancière’in düşüncesinde temel bir kavram olan duyumsanır olanın paylaşımı, duyular aracılığıyla kavranabilir olanın toplum içinde nasıl dağıtıldığını açıklamak için kullanılan örtük bir yasadır. Sözü edilen paylaşım hem ayrıştırıp dışarıda bırakır hem de pay alma olanağı tanır (Rancière, 2020:19). Buradaki paylaşım kim ne ölçüde pay alacak ya da kim tümüyle dışlanacak, verili değildir; değiştirilebilir oluşu hem sanat hem de politika ile mümkündür (Oranlı, 2021:115).

Rancière (2020: 20-22) politikayı görülebilir ve söylenebilir olana bir müdahale olarak görür ve bu müdahalenin özünde toplumdaki uyuşmazlık (*dissensus*) yer alır. Böylece yazar politikayı, düzen içinde payı olan ile olmayan arasındaki uyuşmazlığın açığa çıkarılması ve mevcut çerçeveyi yeniden düzenleyen bir etkinlik olarak tanımlar. Sanat ise, duyumsanır olanın paylaşımını farklı biçimde yeniden şekillendiren ikinci müdahale alanıdır. Estetik bir ifade biçimi olmanın ötesinde, toplumsal algıyı dönüştürebilecek bir güce ve duysal deneyimi düzenleyen bir mekanizma işlevine sahiptir (Rancière, 2020; 2012). Sanatın, mevcut toplumsal yapıların sorgulanmasına olanak sağlama ve yeni duyarlılık alanları açarak görünmeyeni görünür kılma potansiyeli, özellikle sosyal politikanın ilgi alanındaki refakatsiz çocuklar, göçmenler ve mülteciler gibi kırılgan grupların deneyimlerinin temsilinde önemli bir rol üstlenebilir. Öte yandan, Rancière’e göre sanatın politik etkisi ve dönüştürücü potansiyeli belirli bir mesaj taşımasıyla ya da bir grubu temsil etmesiyle değil, mevcut rejimleri ve algı çerçevelerini dönüştürme kapasitesiyle ilişkilidir. Bu bağlamda edebiyatın politikası, “edebiyatın edebiyat olarak politika ‘yaptığı’ anlamına” gelir ve onun estetik bir müdahale oluşuyla açıklanabilir (Rancière, 2020:152).

Rancière (2019), *Kurmacanın Kıyıları*’nda kurmacanın hakikatin zıddı olmadığını, aksine hakikati anlamının bir yolu olduğunu belirtmektedir. Sanat, kurmaca aracılığıyla görünürdeki gerçekliği sorgulayan anlatılar üreterek mevcut düzenle uyuşmazlık yaratabilir. Örneğin göçü güvenlik sorunu, göçmeni istilacı olarak gören bir anlayışın karşısında, edebi anlatılar çocukların maruz kaldığı yapısal eşitsizlikleri görünür kılabilir. Bu yönüyle edebiyat, temsil olanaklarından dışlanmış ya da sınırlanmış gruplar için kamusal görünürlüğün sınırlarını yeniden çizebilir ve politik bir özneleşme sürecine de katkı sunar. Rancière (2007: 75), politik özneleşmeyi sabit bir kimliğe sahip olmaktan ziyade mevcut düzende sayılmayanların kendilerini görünür hale getirmesi olarak ele almaktadır. Özneleşme süreci, var olan kimlik kategorilerini de bozan bir eylemdir ve refakatsiz çocukların “göçmen” mi yoksa “mülteci” mi oldukları meselesi de bu bağlamda değerlendirilebilir.

Rancière'in düşüncesinde edebi anlatının nasıl bir politik işlev görebileceği ele alınmıştır. Bu potansiyel, sosyal politika disiplini için de önemli bir tartışma alanı açmaktadır. Geniş anlamıyla insana ve topluma dair sorunları ele alan, sosyal eşitlik ve sosyal adaleti amaçlayan sosyal politika, merhamet ve lütufla biçimlenen geleneksel yardımseverliğin yerini hak temelli, insanı merkezine alan bir yaklaşımı benimser (Koray, 2008: 35, 519). Disiplinler arası yapısı gereği sosyal politika, toplumsal gerçekliği anlamada edebiyattan da farklı bir bilgi kaynağı olarak yararlanabilir (Hacısalıhoğlu, 2020; Makal, 2020; 2008). Sosyal politika ve edebiyat ilişkisi, göç sürecini acıma hissi uyandıran hüzünlü bir hikâye olarak değil, meselenin insani boyutunu gözeterek haklar ve yapısal eşitsizlikler bağlamında anlamaya olanak sağlamaktadır.

Edebiyatta göç teması, insanların karmaşık deneyimlerinin ve bu deneyimlerin toplumsal boyutunun anlaşılmasında zengin bir alan sunar. Carpio (2023), göç edebiyatının yalnızca acıma ya da sempati uyandırmakla sınırlı kaldığında sorunlara yönelik dönüşüm yaratmada yetersiz kalacağını ve manipülasyona açık hale geleceğini iddia eder. Göçmenlerin eserlerde yalnızca acı çeken bireyler olarak sunulması karşılaşılan sorunların politik ve tarihsel boyutlarının göz ardı edilmesine sebep olabilir. Bu nedenle edebi anlatı empati uyandırmanın da ötesinde, okuyucunun mevcut durumda neyin görüldüğünü ve neyin saklı kaldığını sorgulamasına zemin hazırlar. Aynı zamanda anlatı, çok boyutlu göç olgusunu soyut bir kavram olmaktan çıkarıp deneyimleri ve duyguları aktaran, toplumsal gerçeklikleri ve eşitsizlikleri görünür kılan, direniş ve bellek alanı yaratan bir çerçeve sunabilir (Carpio, 2023; Tilbe ve Khalil, 2019; Yıldız, 2021; Yüksel, 2025.)

Literatürde Valeria Luiselli'nin Anlatısı

Bu makale, sosyal politika perspektifinden, göç politikalarının çocuklar üzerindeki etkilerini Luiselli'nin eleştirileri üzerinden inceler. Yazarın, çocukların karşılaştığı sorunlar ve yaşadıkları belirsizliğe dair müdahalelerini insan merkezli bir politika üretmenin araçları olarak değerlendirmektedir. Amaç, göçün insani boyutlarının görünür kılınmasında edebi anlatının oynadığı rolü ve bu anlatının politik müdahale potansiyelini tartışmaktır.

Edebi anlatının politikliği ve görünmeyeni görünür kılma potansiyeli, Valeria Luiselli'nin *Bana Sonunu Söyle* ve *Kayıp Çocuk Arşivi* adlı eserleri üzerine yapılan akademik çalışmalarla daha somut biçimde değerlendirilebilir. Eserlerin yirmiden fazla dile çevrilmiş olması ve farklı ülkelerdeki akademik tartışmalara konu edilmesi, anlatının kamusal görünürlüğüne katkısını ve estetik ifadenin politik etkisini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın literatür değerlendirmesi kapsamında, Google Akademik ve EBSCOhost veri tabanlarında, yazar adı ve

eserlerin Türkçe, İngilizce ve İspanyolca başlıklarıyla yapılan sorgular incelenmiş; edebiyat, sosyoloji, göç çalışmaları, fotoğrafçılık, arşiv çalışmaları, kartografi, hukuk, çeviribilim gibi farklı disiplinlerden çalışmalara konu olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaların çeşitliliği ve nicel olarak hacmi, ileride yürütülebilecek bibliyometrik analizler için zengin bir kaynak sunmaktadır. Bu çalışmada ise mevcut literatürde yazarın iki eserini edebi anlatının politik işlevi, toplumsal görünürlük, çocukların göç deneyimleri bağlamında inceleyen araştırmalar değerlendirmeye alınmıştır.

Luiselli'nin, biçimsel denemeler içeren üslubu, göçe yönelik etik duyarlılığı ve arşivci yaklaşımı, farklı kuramsal perspektiflerle analiz edilmiştir. Yazarın eserleri feminist kuram, ekokritik, travma çalışmaları, postkolonyal eleştiri, mülteci hukuku ve kültürel çalışmalar bağlamında ele alınmıştır (Avilés, 2023; Cho, 2020; Enríquez, 2021; Iuli, 2021; Jayasinghe, 2024; Jaseel ve Gaur, 2023; Morales Muñoz, 2019; Moura, 2019; Nagengast, 2021; Park, 2023; Plevka-Jones, 2024; Ramírez, 2024; Román, 2021; Torras Francès, 2021). Román (2021), Luiselli'nin biçime dair deneyler yaptığı "büyük ve iddialı arşiv romanını" hem edebi hem de politik bağlamıyla, feminist ve eleştirel ırk teorisi açısından değerlendirmektedir. Iuli (2021) yazarın göç sorununa yaklaşımını ABD'nin sömürgeci geçmişi ve yerinden etme politikaları arasındaki tarihsel ve politik süreklilik bağlamında inceler. Ergin (2024) refakatsiz çocukların bakım ve ilgi ihtiyaçlarına odaklanırken, Jaseel ve Gaur (2023), çalışmalarının merkezine neoliberalizmin yarattığı eşitsizlikler ve güvencesizliği alır. Torras Francès (2021), yazınsal sorumluluk temelinde anlatıyı etik ve politik bir karşı arşiv olarak değerlendirir. García-Avello (2020), Luiselli'nin anlatılarını dilsel, kültürel, politik çeviri süreci olarak değerlendirmektedir. Šimunović (2021), Orta Amerika göç krizine dair tek boyutlu resmi anlatının karşısında Luiselli'nin karşı-söylem geliştirdiğini; alternatif bakış açısı sunma potansiyeliyle edebiyatın olanaklarını tartışır. Enríquez'in (2021) incelemesi ekokritik bir perspektifle çölün ekolojik ve politik temsili bağlamında bir tartışma yürütür. James (2021) ise edebi anlatıda yazarın etik duyarlılığını duygusal aktivizm kavramıyla ele almaktadır. Ona göre, edebi eserde okuyucunun duygularını uyandırmanın yanında harekete geçme ya da meselenin yapısal nedenlerini sorgulayabilme önem kazanmaktadır.

Literatürde konuyu doğrudan sosyal politika perspektifiyle ele alan bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte, odaklandığı temalar bakımından bu çalışmayla örtüşen araştırmalar mevcuttur. Bu nedenle benzer kavramlara eğilen incelemelere yer verilmiştir. Luiselli'nin eserlerine yönelik literatürdeki güncel analizler, bu çalışmada belirlenen üç temaya -*çocukların statüsü, dışlanma mekanizmaları ve dayanışma pratikleri*- benzerlikleri ile değerlendirilmiştir. Buna göre, Luiselli'nin anlatısının yapısal eşitsizlikleri görünür kılan politik belgeler

olduğu sıklıkla çalışmalarda ifade edilmektedir. Jayasinghe (2024), refakatsiz çocukları kurban olarak gören bakışı sorgulayarak onları tanıklık eden, anlatı kuran, politik özneler olarak ele alır ve adil olmayan politikalara dikkat çeker. Díaz-Dávalos (2021), Giorgio Agamben'in dışlanma biçimlerini açıklamak için geliştirdiği *homo sacer* kavramından yola çıkarak refakatsiz çocukların göç sürecinde yasal ile yasadışı arasında konumlandığını ve toplumun hem içinde hem dışında kalmalarıyla modern dönemin *homo sacer* figürleri olduğunu ileri sürer. Park (2023), çocukların mülteci olarak tanınabilmeleri için göç etmelerine sebep olan korkunun sistem açısından inandırıcı olması gerektiğini belirtmektedir. Bu durum, çocukların yasalarca tanınması için korkularının gerçekliği kadar inandırıcılığını şart koşmaktadır.

Álvarez-López (2024) etnik homojenliği vurgulayan *etnonasyonalist söylemlerin*, içirme ve dışlama gibi iki zıt pratik arasında, göçmenleri belirsiz statülerle yaşamaya zorladığını belirtir. Ayrıca Luiselli'nin arşivleme pratiğini, tarihsel ve politik bir unutmaya biçimi olan *sınır afazisine* karşı konumlandırır. Morales Muñoz (2019), Luiselli'nin deneme eserini ve göç mahkemesinde çocuklara yöneltilen kırk soruluk formu merkeze alarak deneme türünün yapısal eşitsizliklerle büyüyen göç krizini anlatmak açısından elverişli bir tür olduğunu belirtir. Garí Barceló (2021), Luiselli'nin anlatısındaki mülteciliği toplumsal kabulün olanaklarını sorgulayarak analiz etmektedir. Klein (2022) ise Luiselli'nin coğrafi, hukuki, dilsel ve metinsel anlamlarıyla sınır kavramını ele almasını incelemekte; arşivsel kurgu biçiminin Rancière'in "hakikat rejimi" düşüncesinden yararlanarak estetik ve politik bir müdahale alanı açtığını ortaya koymaktadır. İzleyen bölümde Luiselli'nin metinleri literatürdeki değerlendirmeler ve çalışmada belirlenen temalar ekseninde değerlendirilecektir.

2. REFAKATSİZ ÇOCUKLARIN GÖÇ DENEYİMİNİ TEMATİK ANALİZ İLE OKUMAK

Valeria Luiselli, çağdaş Latin Amerika edebiyatının yeni kuşak yazarlarından biri olarak kişisel geçmişi, akademik ve mesleki deneyimiyle göç sorununa *içeriden* bakar. Babasının işi sebebiyle çocukluğu farklı ülkelerde geçmiş, lisans eğitimini Meksika'da felsefe alanında ve doktora eğitimini ise ABD'de karşılaştırmalı edebiyat alanında tamamlamıştır. Kurmaca ve kurmaca dışı çalışmaları ile çeşitli ödüllere layık görülmüş, eserleri yirmiden fazla dile çevrilmiştir. ABD'de yaşayan bir Meksikalı olarak kendi göçmenlik deneyimi, akademik geçmişi ve dahil olduğu farklı projeler aracılığı ile bir göç ülkesinde süregelen sorunları insani bir perspektifle gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, projelerinde göçmenlerle doğrudan teması olmayan kesimlere de ulaşarak hem empati kurmalarını teşvik etmekte hem de göç politikalarına ilişkin farkındalığı ve

toplumsal duyarlılığı artırmayı amaçlamaktadır. Yazarın aynı konuyu kurmaca ve kurmaca dışı biçimlerde ele alışı, refakatsiz çocukların göç sürecindeki deneyimlerinin anlaşılması için bütünlüklü bir perspektif sunar. Bu bağlamda, metinler tanıtıldıktan sonra tematik okumaya geçilmektedir.

“Bana Sonunu Söyle”

2017 yılında yayımlanan *Bana Sonunu Söyle (Tell Me How It Ends)*, yazarın Orta Amerika’dan düzensiz göç ile ABD’ye gelmiş refakatsiz çocuklar için göç mahkemelerinde yaptığı gönüllü çevirmenlik sürecindeki tanıklıklarına dayanır. Deneme türündeki metin, ABD göç sisteminin işleyişindeki sorunları, kriminalleştirilen karmaşık göç sürecini anlatır ve çocukların anlatılamayan hikâyelerine odaklanır. Metnin omurgasını refakatsiz çocuklara sorulan kırk soruluk mülakat formu oluşturur ve böylece anlatı çocukların verdiği ya da veremediği yanıtlar ve yazarın-çevirmenin zihninde beliren yeni sorularla biçimlenir. Çocukların yanıtları, çocuklara koruma statüsünün verilmesi ya da sınır dışı edilmeleri ile ilerleyen süreci belirlemektedir. Bu haliyle metin, belgesiz göçmenleri belgelemektedir (Sabo, 2020). Anlatı, hakikatin kayda geçirilmesinin ötesine de geçer ve okuyucuyu hakikati düşünmeye sevk eder. Medyanın yükselttiği tehdit algısıyla oluşan *yabancı istilacılar* etiketini kaldırır ve çocukların yaşadığı travmaları görünür kılar. Bu yaklaşım, okuyucuda yalnızca derinlikli bir empati değil, sorumluluk hissi de uyandırmayı hedefler.

Mülakat formunda ilerlerken Luiselli, “ABD’ye neden geldin?” ile başlayan mekanik soruların yanıtlanmasının ne kadar zor olduğunu sorgulayarak göç politikaları ve mahkemeler için çocukların hikâyelerinin ancak uygun bir anlatıya sahipse değerli görüldüğü tutarsız süreci gözler önüne sermektedir. Kitabın başlığı, yazarın anlattığı hikâyelere kızının verdiği aceleci yanıtla biçimlenmiş olsa da yazara göre göç bürokrasisindeki belirsizlikler nedeniyle göçmen çocukların hikâyelerinin sonunu söylemek çoğu zaman mümkün değildir (Luiselli, 2021a: 71). Bu belirsizliğe dikkat çekerek çocuğun yüksek yararı ilkesi yerine sınır güvenliğini önceleyen göç sistemini eleştirir. Sisteme dair eleştirisinin tarihsel bağlamını da metin içinde geliştirerek Özgürlükler Ülkesi ABD’de beyazların, 1830 Kızılderili Tehcir Yasası’ndan günümüze, beyaz olmayanlar ile kurduğu hiyerarşik ilişkideki sürekliliğe dikkat çeker (Luiselli, 2021a: 18).

“Kayıp Çocuk Arşivi”

*Kayıp Çocuk Arşivi (Lost Children Archive)*³ romanı ise 2019’da yayımlanmıştır. Roman, yazarın denemede anlattığı kişisel yaşamından ve aile hayatından

³ Roman İngilizce kaleme alınmış, daha sonra İspanyolcaya çevrilmiştir. *Kayıp Çocuk Arşivi* başlığı yirmi dile birebir çevrilmişken İspanyolca baskıda farklı bir başlık tercih edilmiştir. *Desierto Sonoro*

benzerliklerle, birden fazla anlatıcıya sahip olmasıyla çok sesli, üst üste binen hikâyelerin yer alması ve zaman-mekân katmanları ile inşa edilmesiyle “çok katmanlı” anlatı şemasına sahip bir yol hikâyesidir. New York’tan başlayıp Arizona’da sona ermesi planlanan yolculukta anlatıcı kadının odağında özelde Manuela’nın sınır dışı edilen iki kayıp kızı, genelde ise Orta Amerikalı ve Meksikalı refakatsiz çocuklar yer alır. Göç süreci, göçmen ölümleri, kayıplar, tehlikeli yolculuk, zorlu göç bürokrasisi gibi pek çok veçhesiyle anlatıya dahil edilir. Luiselli, anlatıyı zenginleştirmek için edebi ve tarihi metinlerden, görsel materyallerden ve müzikten yararlanır. Yazar romanın sonunda yer alan kaynakça bölümünde referansları listelemenin ötesine geçerek hangi bağlamda ne için kullandığını da açıklamaktadır. Bu yönleriyle romanı *ansiklopedik roman* türüyle ilişkilendiren Nagengast (2021), metni bu türün sınırlarını aşan bir anlatı olarak değerlendirmektedir. Luiselli (2021b) ise *Kayıp Çocuk Arşivi*’ni “bizi kuşatan dünyayı daha iyi anlayabilme amacıyla hikâyeler uydurma, sesleri ve düşünceleri birbirine dokuma süreci üzerine bir roman” olarak tanımlamaktadır (Luiselli, 2021b).

Arizona’ya doğru yola çıkan dört kişilik aileyi anlatıcı kadın, kocası ve -her ikisinin daha önceki ilişkisinden- beş yaşındaki kızı ile on yaşındaki oğlu oluşturmaktadır. Oğlan çocuğu aynı zamanda romanın ikinci anlatıcısıdır; okuyucu romanın ikinci yarısında annenin yetişkin anlatısından ayrılarak daha duygusal bir tona sahip olan çocuğun perspektifini takip eder. Anne ile çocuğu ortaklaştıran ise romanda birlikte okudukları *Kayıp Çocuklar İçin Ağıt* adlı küçük kırmızı kitaptır. Luiselli bu kitabı, 13. yüzyılda haclı seferlerine katılan ve akıbetleri bilinmeyen çocuklar için Marcel Schwob tarafından yazılan *Çocukların Haclı Seferi* adlı metinden esinlenerek oluşturur ve içindeki on altı ağıt Orta Amerika’dan kuzeye giden çocukların göç sürecinin farklı aşamalarını anlatır. Kuyaş’ın (2019) eleştirisi romandaki bu katmanların *metni yorduğu* ve dramatik yapıyı bozduğu yönündedir. Gerçekten de zaman, mekân ve anlatıcı değişiklikleri dikkat dağıtıcı olabilmektedir ancak bu kesintili hal göç yolundaki çocukların hikâyelerinin parçalı yapısıyla da uyumludur. Anne ve çocuğun odağında çocukların göç süreci varken babanın ilgisi topraklarını yitiren Amerikan yerlilerine ve onların izlerine yöneliktir. Romanda ilerlerken, beyaz yerleşimcilerin yerli kabileleri topraklarından sürmesi ile günümüz göç politikalarının çocukları sınır dışı etmesi arasında paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır (Iuli, 2021). Anlatıcı kadının ve eşinin farklı tekniklerle izini

(Çölün Sesi), çölde kaybolan ve hikâyesi anlatılmayan göçmenlerin seslerine gönderme yapar. İspanyolca konuşan coğrafyada “kayıp çocuklar” zaten bilinen bir gerçeklik olduğu için bu başlık meseleyi daha dolaylı bir biçimde ifade eder. Buna karşılık ABD’de başlığın daha doğrudan seçilmesi politik bir tercih olarak yorumlanabilir. Zira bu tercih, kamuoyunun dikkatini çekmenin ve kayıp çocuklar konusunu tartışmaya açmanın önemli bir yoludur.

sürdüğü iki konu, aynı toprakların üzerindeki iki farklı zorunlu göç öyküsüdür: Dün, içeride olan yerli kendi toprağından sürgün edilmişti; bugün ise dışarıdan gelmeye çalışanlar geri gönderilmeye çalışılıyor. Ötekinin dışlanması yönelik bu tarihsel sürekliliğe rağmen, Rancière'in duyumsanır olanın paylaşımı kavramıyla açıkladığı gibi, kimin kamusal alanda görünür olacağına dair sınırlar zamanla değişmektedir.

Refakatsiz Çocuk Göçü: Tematik Okuma

Çalışmanın bu kısmında Luiselli'nin iki metninde çocukların göç sürecinin nasıl temsil edildiği tematik bir düzlemde ele alınmaktadır. Metinler iki farklı anlatı biçiminde kaleme alınmış olmakla birlikte tek bir hakikat üzerinden örülmüştür. Deneme, göç bürokrasisi içinde çocukların statüden yoksun, belirsizlik içeren hallerini politik bağlamda doğrudan eleştirirken roman estetik bir anlatıyla yolculuğun farklı duraklarında ilerler ve yine denemedeki gibi meseleyi görünür kılmaya çalışır. Bu sebeple iki metin birlikte ele alınmakta, çocukların statüsü, dışlayıcı mekanizmalar ve dayanışma olanakları incelenmektedir.

Sosyal politika perspektifinden bakıldığında, belirlenen temalar çocukların göç sürecini şekillendiren yapısal eşitsizliklerin kavranmasında önemlidir. Refakatsiz çocukların yasal bir *statüye* sahip olmamaları, hak temelli koruma mekanizmalarına erişimlerini engellemektedir. Farklı alanlarda karşılaşılan *dışlayıcı mekanizmalar*, çocukların yüksek yararını önceleyen yaklaşımların uygulanabilirliğini sınırlamaktadır. *Dayanışma* pratikleri ise çocukların gereksinimlerinin karşılanmasında önemli olsa da kamu hizmetlerinin eksik kaldığı alanları açığa çıkarmaktadır.

Çocukların Statüsü

Birinci bölümde ifade edildiği üzere, göçün başlıca nedeni Orta Amerika'ya yayılmış çete şiddetidir. Bu durum, anlatıya konu olan hareketliliğin *zorunlu göç* kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyar. Bu bağlamda ABD'nin karşı karşıya olduğu bir "göçmen krizi" değil, "mülteci krizi"dir (Luiselli, 2019:56; 2021a: 14). Yazar, çocuklara sığınma hakkına sahip şiddet mağdurları olarak yaklaşırken mevcut göç rejiminin, uluslararası koruma sorumluluğunu üstlenmemek için bu çocukları yasadışı, belgesiz göçmen olarak sınıflandırdığını anlatmaya çalışır. Luiselli, sistemin bu yaklaşımını eleştirerek kavramların kullanımının politik bağlamına işaret etmektedir.

"Kasiyer müşterinin aldıklarını kasadan geçirirken ona ertesi gün yüzlerce 'yabancı çocuğun' vatansever bir milyoner tarafından kaldırılacak özel uçaklara bindirileceğini ve sınır dışı edilip Honduras yahut Meksika ya da işte 'Güney Amerika'da' bir

yerlere gönderileceğini söylüyor. Dedğine göre ‘yabancı çocuklarla’ dolu uçaklar New Mexico, Roswell’deki şu meşhur UFO müzesi yakınlarındaki bir havaalanından kalkacak. ‘Yabancı çocuklar’ ve ‘UFO müzesi’ derken buradaki ironiyi mi vurguluyor yoksa durumdan bütünüyle bihaber mi, emin değilim” (Luiselli, 2019: 190-191).

Bu sahne, yabancı (*alien*) sözcüğünün İngilizcede hem vatandaş olmayan hem de uzaylı anlamına gelmesi sebebiyle çocukların insan dışı bir varlık olarak kategorize edilmelerine yönelik bir ironi barındırmaktadır. *Alien* sözcüğünün tehditkâr çağrışımı sebebiyle göç politikalarında ve konuyla ilgili anlatılarda “refakatsiz yabancı çocuklar” (*unaccompanied alien children*) yerine “sığınma arayışındaki çocuklar”ın (*refuge seeking children*) tercih edilmesinin politik bir dönüşüm için de önemli olduğu belirtilmektedir (Ataiants vd., 2018: 1008). Luiselli, gerçek sorunu gizleyen bu tür dil kullanımını *Bana Sonunu Söyle*’de şöyle eleştirir:

“Medyada ve pek çok politik söylemde ‘kayıt dışı’ sözcüğü yerine ‘yasadışı’ sözcüğü, ‘mülteci’ tabiri yerineyse ‘göçmen’ tabiri yaygın kullanılıyor. ‘Yasadışı göçmen’ olarak damgalanmış biri kendini nasıl güvende ve mutlu hissedebilir ki?” (Luiselli, 2021a: 38).

Aynı metinde yazar, kavramların ve seçilen sözcüklerin politik gücünün farkındadır ve sorumluluktan kaçılmasını eleştirir:

“Üreticilerden tüketicilere varıncaya kadar hiç kimse ya da hemen hemen hiç kimse bu çocukların hayatlarının yıkıma uğradığı bu büyük gösterimdeki rolünü kabul etmeye yanaşmıyor. Söz konusu durumdan yarı küresel bir savaş olarak söz etmek ileriye doğru bir adım olur çünkü bizi bu sorundan bahsederken kullandığımız dili durup düşünmek zorunda bırakır ve bunu yaparken de birleşik politikalar için muhtemel istikametler tasavvur etmeye iter. Ama elbette ‘savaş mültecileri’ hükümetler için nahoş bir gerçeklik taşıyor zira onları ‘yasa dışı yabancılar’ ülkeden çıkarmak’ yerine sorunla baş etmek mecburiyetinde bırakıyor” (Luiselli, 2021a: 38).

Yazar denemede meseleyi daha doğrudan ele alırken romanda mültecinin tanımı sadeleştirilerek verilir. Anlatıcı kadın, gözaltı merkezlerinde, mahkemelerde ve kamu hizmetlerine erişim süreçlerinde çocukların belirsizlik içinde beklemek zorunda bırakıldığını aktarır ve bu durumu kızına şöyle açıklar: “mülteci çocuk, bekleyen biri demek” (Luiselli, 2019: 66). Hedef ülkedeki “bekleme politikaları” göçmenlerin yaşamını belirsiz hale getirmektedir. Ramírez’e (2024) göre göçmenlerin zamanı bu belirsizlik iklimi içinde sistematik olarak değersizleştirilmektedir.

Ailenin yolculuğu esnasında anne gibi çocukların da konuya ilgi duymaya başladıkları anlaşılmaktadır. Anlatıcı kadın bunu şu sözlerle ifade eder:

“Kız ve oğlanın mülteci çocuklara ‘kayıp çocuklar’ dediklerini fark ediyorum. ‘Mülteci’ sözcüğünü anımsamak daha güç herhalde ve her ne kadar ‘kayıp’ doğru bir tabir olmasa da mülteciler bizim aile sözlüğümüzde ‘kayıp çocuklar’ olarak geçiyor. Galiba bir bakıma öyleler de. Çocukluk haklarını kaybetmiş çocuklar onlar” (Luiselli, 2019:98).

İki metin arasındaki bu ortak temaya sosyal politika perspektifiyle bakıldığında, kamuoyunda ve güncel göç rejimlerinde çocukların çocukluk haklarının ihlâl edildiği anlaşılmaktadır. Yasal statüden yoksun refakatsiz çocuklar, çocuk olarak bile görülmezler.

“Çocuklara çocuk gibi değil de hastalık taşıyıcı gibi davranılıyor daha çok. Örneğin 2015 yılının Temmuz ayında Amerikan Göçmen Avukatlar Birliği, (AILA) Dilley, Teksas’taki bir gözaltı merkezinde 250 çocuğa yanlışlıkla yetişkinlere uygulanan dozda Hepatit A aşısı yapıldığını öğrendikten sonra şikâyetle bulundu. Çocuklar ağır hastalanmış, hastaneye yatırılmaları gerekmişti” (Luiselli, 2021a: 22).

Burada çocukların aşı ile müdahale edilen bedenleri, güvenliği önceleyen göç rejimleri için kontrol edilir olmasıyla görünürdür, ancak kendilerinin çocuk olduğu gerçeği görmezden gelir. García-Avello (2020: 156), bu yaklaşımın ABD hükümetinin 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi onaylamaya yönelik isteksizliği ile örtüştüğünü belirtir.

Statüsüz ve kimliksiz kalmanın bir başka tezahürü de çölde hayatını kaybetmiş çocukların bedenleridir. Çöl koşullarında kısa sürede tanınmaz hale gelen bedenler, ancak Adli Tıp Kurumu’nun tespitiyle yeniden *tanınır* hale gelmektedir. Yazar bunu romanda *KUTU V* içinde tutulan göçmen ölüm raporlarıyla görselleştirir (Luiselli, 2019: 287-293); denemede ise “Meksika ile ABD arasındaki sınırı çevreleyen alanın koca bir kimsesizler mezarlığı” ifadesiyle dile getirir (Luiselli, 2021a: 27).

Çocukların Korunması ya da Dışlayıcı Mekanizmalar

Çocukların korunma hakkına sahip olup olmamaları açısından göçün temel motivasyonu kritiktir, çünkü bu göçün türünü ve statüyü belirlemektedir. Deneme ve romanda bu tema işlenirken çocukların göçünü kriz haline getiren çete şiddeti, aile içi şiddet, yoksulluk gibi itici faktörlerin çeşitliliği açıkça görünür. Buna rağmen sistem çoğu zaman göç motivasyonlarını bütüncül görmez ve şiddetin farklı biçimleri ile ilgilenmez; yalnızca kanıtlanabilir olanlara odaklanır. Bu da çocukların karşılaştığı olumsuzlukların çok boyutlu, karmaşık yapısını tekil

olaylara indirgemeye ve çocukları koruma mekanizmalarından dışlamaya yol açar (Park, 2023).

Örneğin romanda Manuela, iki küçük kızını annesine bırakıp ABD'ye göç etmiş kayıt dışı bir göçmendir. Memleketinde şiddet olayları artınca çocuklarla birleşebilmek için borçlanarak bir kaçakçı ayarlamıştır. Çocuklar sınırı geçmiş, gözaltı merkezine alınmıştır. Mahkeme süreci başladığında ise Manuela'nın ihtiyaç duyduğu avukat, üzgün olduğunu ve davayı alamayacağını zira davanın "yeterince güçlü" olmadığını belirtmiştir (Luiselli, 2019: 31). Sonuçta çocuklar sınır dışı edilir ve bir süre kendilerinden haber alınamaz. Takip eden süreçte Manuela'ya kızlarının çölde ölü bulunduklarına dair bilgi ulaşır.

Yazar, çocukların maruz kaldığı şiddetin ve dışlayıcı mekanizmaların ırksal bir niteliği olduğunu düşünür. Bu bağlamda küresel Kuzey'in sömürgeci bakışını Güney perspektifinden eleştirir. Yazara göre bu dışlayıcı bakış açısında uygarlık ile barbarlık arasındaki sınırı Rio Grande çizer (Luiselli, 2021a: 67). Örneğin denemede kamuoyunun çocuklara yönelik tepkisini çocukların beyaz olmamaları ile ilişkilendirerek sorgular:

"Bu çocukların tenleri daha açık renk olsaydı tepkiler farklı mı olurdu acaba diye geçiriyoruz aklımızdan: daha hâlis ırklara, farklı milletlere mensup olsalardı farklı mı olurdu? Daha bir insan muamelesi görürler miydi? Çocuk muamelesi görürler miydi? Gazeteleri okuyor, radyo dinliyor, fotoğraflara bakıyor ve düşünüp duruyoruz" (Luiselli, 2021a: 17).

Romanda ise beyazların çocukların ten rengine ve kökenine dayalı olarak geliştirdiği zenofobik ve dışlayıcı bakış açısı anlatıcı kadının öfkesine yol açar:

"Manuela'nın kızlarını düşünüyorum; öfkeden kudurmamak çok güç. Ama sanıyorum hep böyleydi. Sanıyorum işlerine gelen anlatı daha güçlü uluslar tarafından sistematik bir şekilde suistimal edilen ulusları tarafsız bölge olarak, kaosu ve esmerliği medeni beyaz barışı tehdit eden barbar bir çevre olarak betimlemek oldu hep. Ancak böyle bir anlatı onlarca yıldır süren hapis savaşı, müdahaleci politikaları, dünyadaki ekonomik ve askeri güçlerin ahlaki ve kültürel açıdan üstün olduğu yanılsamasını meşrulaştırabilir. Bu tarz makalelerin doğru ve yanlış, iyi ve kötü hususundaki gözü pek katıyetleri beni eğlendiriyor. Aslında bakılırsa eğlendirmiyor, biraz korkutuyor. Hiçbiri yeni değil bunların, ama galiba ben yabancı düşmanlığının yumuşatılmış versiyonlarıyla muhatap olmaya alışkınım. Hangisi daha kötü emin değilim" (Luiselli, 2019: 154-155).

Yukarıdaki pasajda, esmer-beyaz, medeni-barbar, kaos-barış, doğru-yanlış, iyi-kötü gibi çeşitli ikiliklere yer verilir. Yazar, bu karşıtlıkların tarihsel ve ideolojik

bağlamını görünür kılarak çocukların karşılaştığı yapısal dışlanmanın hem güncel politikalarla hem de sömürgeci geçmişin ürettiği söylemlerle ilişkisini kurar.

Denemenin final bölümünde, yazarın küçük kızı beyaz boyayı yanaklarına sürer ve “bak anne Trump'ın başkanlığına hazırlanıyorum. Böylece Meksikalı olduğumuzu anlamayacaklar” der (Luiselli, 2021a: 81). Bu ifade, çocuğun kendini ayrımcılıktan korumak için kimliğini görünmez kılma çabası olarak okunabileceği gibi, esmer Meksikalıların kabul görmediğini fark eden bir çocuğun duyumsanır olanın paylaşımını ihlal etmesi ve özneleşme adımı atması olarak da değerlendirilebilir. Çocukların korunmadıkları durumlarda karşılaştıkları şiddetin tarihsel sürekliliğini gösteren önemli örneklerden biri, arabanın bagajındaki beş numaralı kutudur: çölde ölenlerin koordinatlarının işaretlendiği harita, göçmen ölüm raporları, öksüz treni⁴ yolcularıyla ilgili bir ilan, 18. yüzyılın ortalarında köle ticaretinde çocuklarla ilgili notlar gibi belgeler, tarih boyunca çocukların farklı biçimlerde istismar edildiğini, kamu tarafından korunamadıklarını gösteren izler olarak metinde yer alır (Luiselli, 2019: 287).

Çocukların Sesi Olmak: Dayanışma

Göç nedenleri ne olursa olsun çocukların hem göç yolunda hem de varabilirlerse ABD’de karşılaştıkları sorunların çok boyutlu olduğu yukarıdaki iki temada değerlendirilmiştir. Bu temada, çocukların karşılaştığı zorlukların yanı sıra, onların yanında olan, destekleyen insanların ve kurumların varlığı da vurgulanmak istenmiştir. Yazarın deyimiyle, çölde birer vaha gibi görünen bireysel ve kurumsal dayanışma örnekleri çocukların sorunlarını tümüyle çözme de onların tarafını seçmiş olmaları ile değerlidir (Luiselli, 2021a: 24).

Örneğin çocuklar aç ve susuz *bestianın* üzerinde Veracruz’u geçerken onlara yiyecek ve içecek paketleri atan bir grup kadın -*Las Patronas*- zamanla organize bir hareketi başlatmıştır. Veracruzlu kadınların yardımları gönüllülük esasına dayalı, düzenli bir yapıya dönüşmeye çalışsa da sosyal politika uygulamalarının eksikliğinde bu sivil dayanışma toplulukları ancak sınırlı düzeyde destek sunabilmektedir. Yardımların bağışlarla, gönüllülük esasıyla yürütülmesi desteğin sürdürülebilirliğini engellemektedir.

“Güneş doğmuştu, tren sıra dağlarının batı sırtlarına kurulmuş küçük bir kentten geçerken rayların kenarında bir anda bir grup güçlü kuvvetli, tıknaz, uzun, bakımlı saçları ve uzun etekleri olan

⁴ 1854-1930 yılları arasında New York’tan yaklaşık iki yüz bin sokak çocuğu, *öksüz treni* olarak bilinen uygulama kapsamında batıya yollanmıştır. Bu çocukların bir kısmı iyi ailelerce evlat edinilirken bir kısmı hizmetçi ya da köle olarak çalıştırılmış, çeşitli biçimlerde istismara uğramıştır (Luiselli, 2019: 294). Bu uygulama sorunu kökten çözmek yerine yalnızca çocukların varlığını görünmez hale getirmiştir.

kadın belirdi. Tren daha kalabalık bölgelerden geçerken sıklıkla yaptığı gibi biraz yavaşlamıştı. Yük vagonundakiler başta irkilmişti ama onlar daha ağızlarını açıp da herhangi bir şey yapamadan bu kadınlar aşağıdan meyveler ve içleri yiyecek dolu çantalarla su şişeleri atmaya başladı onlara. Güzel meyveler: elmalar, muzlar, armutlar, ufak papayalar ve portakallar; herkes hızla soyup neredeyse bütün bütün yuttu bunları ama kız bluzunun altına sokuşturdu” (Luiselli, 2019:271).

Meksika boyunca tren rotasında bulunan *göçmen evleri*, göçmenlere gıda, barınma ve hukuki süreçlerde destek sağlayan bir başka dayanışma örneğidir (Doğan, 2018). Çocuklar hem göçmen evlerinde hem de istasyonlarda yardım bulabilir:

“İstasyon insanları arasında küfür etmeyen, dolap çevirmeyen, herhangi bir karşılık beklemeyen üç kişi vardı sadece; uzun obsidyen örgüleri olan, kova kova toz magnezyum taşıyan üç genç kız. Bu üç kız bedavaya çocukların harap ayaklarını, lapa gibi olmuş ve haşlanmış domates gibi yarılmış topuklarını ve parmaklarının altını tedavi etmeyi önerdi. Kızlar çocukların yanına oturdu, çukur yaptıkları avuçlarını metal kovalara daldırdı. Çocukların ayak tabanlarını ve ayaklarının üst kısımlarını toza buladılar ve soyulmuş deriyi sarmak için kumaş veya havlu parçaları kullandılar” (Luiselli, 2019: 209).

Yolculuğun çocukların bedenlerinde bıraktığı hasarı görünür kılan bu pasaj, genç kızların gönüllü emeğini ve dayanışmayı işaret eder. Bir başka yardım/dayanışma örneği de tren yolculuğu sonrasında çocukların çölü rahat geçebilmeleri için su tankerleri ve işaretler bırakan grupların varlığıdır (Luiselli, 2021a: 23). Bu grupların yardımları sınırın öte yanına geçebilmek için hayatidir. Çölü geçebilirlerse, bu sefer de sınır dışı edilmemek ve güvenli bir eve kavuşmak için hukuki destek su gibi kritiktir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların gönüllü avukatları ve yazarın kendisi gibi gönüllü çevirmenler insani olanı yapmaya çalışan sınırlı bir zümreyi temsil etmektedirler. Luiselli’nin anlatısında çocuklara yönelik desteklerin önemli ölçüde hükümet dışı kuruluşlardan geldiği görülmektedir. Bireysel ya da kurumsallaşmış bu dayanışma örnekleri önemli olmakla birlikte kamu eliyle sunulması gereken hizmetlerin, sosyal desteklerin yetersizliğini de ortaya koymaktadır.

Ayrıca, her iki metinde de çocukların kaynak ülkelerde büyükanne ya da teyze gibi aile üyelerine emanet edildiğinden söz edilir (Luiselli, 2021a: 46; 2019: 384). Bu, göç sürecinde bakım işinin hanede yeniden dağıtıldığını ve bakım yükünün kadında olduğunu göstermektedir. Dayanışma bağlamında değerlendirilebileceği gibi, bu pratiklerin kadınların ücretsiz emeğinin genişlemesi olarak okunması da mümkündür.

Luiselli'nin Anlatısının Politikliği Üzerine

Luiselli'nin eserleri, edebi metinlerin konuşulması gereken toplumsal sorunlara eleştirel bir müdahale potansiyeli taşımaktadır. Yazar, refakatsiz çocukların göç sürecindeki deneyimlerinin gözden ırak yanlarını öne çıkararak edebi bir anlatıyı politik bir duruşla inşa eder. Ayrıca binlerce çocuğun neden şiddetten kaçtığını yanıtlarken şiddeti var eden sebebi ABD politikaları ile ilişkilendirir ve çocukların duyulmayan sesini duyurarak sistemi sorgular. Böylece Luiselli, hakikatin nasıl görüneceğine ilişkin politikayı tersine çevirir ve sorunun insani boyutunu ve tarihsel bağlamını okuyucuyu harekete geçirebilmek için gösterir. Bir başka deyişle, estetik olan -anlatı- yeni politik olasılıklar doğurur. Cernik (2021:5) de romanın politik olana insani bir perspektif katabileceğini, kapsamlı bir bakış açısı sunabileceğini belirtir ve Luiselli'nin göç krizini ele alış biçiminin, konuyu anlamada ve derin bir farkındalık yaratmada önemli olduğunu vurgular. Bu bağlamda, anlatının duyumsanır olanın paylaşımını değiştirme potansiyeli, yazarın şu ifadesinde açıkça görülür: “Pek az anlatı işleri tersine çevirmek ve krize söz konusu çocukların gözünden bakmak için çaba göstermişti” (Luiselli, 2021a: 37).

Edebiyat, empati ve anlam yaratma gücüne sahip olmasının yanında (Iuli, 2021) politik meselelerde eyleme geçmenin araçlarından biridir. Luiselli'nin anlatısı, hakikatin bilinmesine yönelik etik ve politik bir sorumluluk olarak değerlendirilebilir (James, 2021; Torras Francès, 2021). Yazar denemede bu hikâyeyi yazmadığı takdirde başka şeyler yazmanın anlamı olmayacağını belirtir (Luiselli, 2021a: 78). Politik bir tutumla, refakatsiz çocukların safında yer alır; karşılaştıkları sorunları dile getirme, empati uyandırma, farkındalık kazandırma ve kamuoyunu harekete geçirme sorumluluğunu üstlenir. Denemede, üniversite öğrencileri ile katıldıkları Nimmi Gowrinathan konferansına referansla, “en önemli şeyin duygusal sermayeyi -öfke, üzüntü ve belli başlı birtakım sosyal durumlardan kaynaklanan hayal kırıklıkları- politik sermayeye dönüştürmek olduğunu” hatırlatır (Luiselli, 2021a: 75).

Benzer şekilde Carpio (2023), göç ve göçmen meselesinin edebi eserlerde işlenişini değerlendirirken göçmene yönelik empatinin, bireysel duygusal bağ kurmaya elverişli olsa da göçe dair sorunların politik, tarihsel bağlamını anlamayı her zaman mümkün kılmayacağını iddia eder. Dolayısıyla empatinin yerine göçmenin pozisyonunun anlaşılmasını koyar; bu da okuyucunun kendi politik duruşunu, mevcut politikaları sorgulamasına katkı sunar. Luiselli'nin romanını da, özellikle *Yankı Kanyonu* bölümünü işaret ederek, *göçmen estetiğini* okuyucunun duygularını tüketen değil harekete geçiren bir anlayışla kullandığını belirtir. Edebiyatta *göçmen estetiği* (Carpio, 2023) olarak kavramlaştırılan yeni bir yol,

göçmenin bireysel trajedilerine odaklanmak yerine kolektif trajedilerin tarihsel ve politik bağlamı içinde değerlendirilmesine zemin hazırlar; bir yandan da edebiyat bu politik işlevine karşın estetik niteliklerini korumaya devam edebilir.

Luiselli, *Kayıp Çocuk Arşivi*nde anlatıcı kadın ile işitsel peyzaj sanatçısı kocası arasında zıtlıklar kurarak belgeci ile belgeselci arasında iki farklı yaklaşımı işaret eder: Kadın hakikate bağlı, olguları doğrudan göstermeye çalışan bir anlayışı, kocası ise estetik yaklaşımı temsil etse de yazarın anlatısında refakatsiz çocukların göçü *homo aestheticus*un anlam üreten yönüyle *homo politicus*un eyleme geçme potansiyeli birlikte yürür ve yazarın anlatısının özgünlüğü ve gücü de böyle oluşur.

3. SONUÇ

Bu çalışma, Valeria Luiselli'nin *Bana Sonunu Söyle* ve *Kayıp Çocuk Arşivi* adlı eserlerini, refakatsiz çocukların göç deneyimlerini biçimlendiren güvenlik odaklı göç rejimlerini eleştiren metinler olarak incelemiştir. Literatürde bu iki eseri anlatının politikliği, yazarın etik sorumluluğu, çocukların karşılaştığı sorunlar, bekleme politikaları, temsil ve tanıklık gibi farklı bağlamlarla inceleyen pek çok çalışma bulunmakta; bunların değerlendirmeleri sıklıkla metinlerin refakatsiz çocukların görmezden gelinen sorunlarını görünür kılan politik anlatılar olduğunda birleşmektedir. Bu çalışmanın özgünlüğü, Luiselli'nin anlatısını refakatsiz çocuklara yönelik hak temelli bir sosyal politika perspektifiyle, tematik analizle değerlendirmesidir.

Elde edilen bulgular üç ana eksen de sınıflandırılabilir. Birincisi, göçün güvenikleştirilmesi, çocukların korunması gereken bireyler yerine tehdit unsuru olarak görülmesine neden olmaktadır. Bu anlayışın çocuklar açısından en önemli sonucu, korunma mekanizmalarına erişimlerinin sınırlandırılmasıdır. İkincisi, çocuğun yüksek yararını gözetmeyen göç rejimlerinde gönüllülük ve dayanışma pratikleri çocukların gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Sözü edilen boşluk, kamu kurumlarının yetersiz kaldığını ve sınırlı bir sosyal politika anlayışını da işaret etmektedir. Üçüncü bulgu ise, çocukların refahını önceleyen hak temelli sosyal politika uygulamalarının geliştirilmesinde edebi anlatıların yalnız temsil ve tanıklık işleviyle değil; mevcut uygulamaları sorgulayan dönüştürücü potansiyeliyle de dikkate alınması gerektiğidir. Luiselli'nin anlatısı, Rancière'in kavramlarıyla ele alındığında, görmezden gelinen meseleleri görünür kılarak bir *dissensus* alanı oluşturmakta; duyumsanır olanın paylaşımını değiştirerek sesleri duyulmayan çocukları politik öznelerle dönüştürmektedir.

Orta Amerika'dan ABD'ye yönelen refakatsiz çocuk göçü, sınırların düzensiz olarak geçilmesi ve sınır dışı edilme tartışmaları çerçevesinde ele

alındığında, krizin insani boyutunu ve çocukların yaşadığı sorunları kavramak güçleşir. Daha adil ve insan merkezli göç politikalarının geliştirilmesi ise ancak bu kriz halinin arkasındaki yapısal sorunları sorgulamak ve anlamakla mümkün olur. Luiselli'nin *Bana Sonunu Söyle* ve *Kayıp Çocuk Arşivi* adlı metinleri de bu tür bir kavrayışa zemin hazırlamaktadır. Deneme, gücünü hakikati doğrudan dile getirmesinden; roman ise bu hakikati estetik biçimde kurmasından alarak birlikte dönüştürücü bir tanıklık üretir.

KAYNAKÇA

Álvarez-López, Esther (2023), "Riding the Beast: of Borders, Aliens, and Hospitality in Valeria Luiselli's *Lost Children Archive* (2019) and *Tell Me How It Ends* (2017)", *American Borders: Inclusion and Exclusion in US Culture* (Cham: Springer International Publishing): 191-210.

Ambrosius, Christian (2018), "Deportations and the Roots of Gang Violence in Central America", *Criminal Justice, Borders and Citizenship Research Paper*, 3225314.

Ataiaants, Janna, Chari Cohen, Amy Henderson Riley, Jamile Tellez Lieberman, Mary Clare Reidy ve Mariana Chilton (2018), "Unaccompanied Children at the United States Border, a Human Rights Crisis that can be Addressed with Policy Change", *Journal of Immigrant and Minority Health*, 20: 1000-1010.

Atak, İdil ve James C. Simeon (2018), *The Criminalization of Migration: Context and Consequences* (Montreal: McGill-Queen's University Press).

Avilés, Luis F. (2023), "La Hospitalidad Lingüística y la Crisis de la Mediación Fronteriza en los Niños Perdidos de Valeria Luiselli", *Latin American Literary Review*, 50 (100): 37-45.

Braun, Virginia ve Victoria Clarke (2006), "Using Thematic Analysis in Psychology", *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2): 77-101.

Carpio, Glenda R. (2023), *Migrant Aesthetics: Contemporary Fiction, Global Migration, and the Limits of Empathy* (Columbia University Press).

Cernik, Joseph A. (2021), "Migrant or Gauntlet Survivor: Novels Tackle the Plight of the Undocumented and Push the Boundaries of Policy Analysis About Migration and Immigration Reform in a Beneficial Direction", <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3898365>.

Cho, Richard M. (2020), "Becoming an Imagined Record: Archival Intervention in Autofiction", *The American Archivist*, 83 (2): 268-288.

Cohodes, Emily M., Sahana Kribakaran, Paola Odriozola, Sarah Bakirci, Sarah McCauley, H. R. Hodges, Lucinda M. Sisk, Sadie J. Zacharek ve Dylan G. Gee (2021), "Migration-related Trauma and Mental Health among Migrant Children Emigrating from Mexico and Central America to the United States: Effects on Developmental Neurobiology and Implications for Policy", *Developmental Psychobiology*, 63 (6): 1-29.

Creswell, John W. (2013), *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Siyasal Kitabevi) (Çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir).

D'Annunzio, Francesca ve Avery Schmitz (2024), "Border Vigilantes Are Blurring the Lines of Law Enforcement", *Texas Observer*, <https://texasobserver.org/border-vigilantes-law-enforcement-texas-arizona/> (28.03.2025).

Dia Art (2024), "Echoes from the Borderlands: Study One; Call You When I Get Home", <https://www.diaart.org/media/watch-listen/echoes-from-the-borderlands-study-one-call-you-when-i-get-home-audio-809/media-type/all> (02.04.2025).

Díaz-Dávalos, Ángel M. (2021), "Inclusión, exclusión y ambivalencia migratoria: los niños migrantes de Valeria Luiselli", *Istmo Revista Virtual de Estudios Literarios y Culturales Centroamericanos*, 42: 77-95.

Doğan, Elif Tuğba (2018), "Düzensiz Göçün Kentlerde "Düzenlenmesi": Meksika'da Göçmen Evleri", *Memleket Siyaset Yönetim*, 13 (30): 141-160.

Donato, Katharine M. ve Blake Sisk (2018), "Childrens's Migration to the United States from Mexico and Central America: evidence from the Mexican and Latin American Migration Projects", *Journal of Migration and Human Security*, 3 (1): 58-79.

Enríquez, Emily C. Vázquez (2021), "The Sounds of the Desert", *Latin American Literary Review*, 48 (95): 75-84.

Ergin, Elif (2024), "Valeria Luiselli's Lost Children Archive: The Borderland, Vulnerability, and the Need for Care and Attention", *Journal of American Studies of Turkey*, 62: 41-63.

Frelick, Bill, Ian M. Kysel ve Jennifer Podkul (2016), "The Impact of Externalization of Migration Controls on the Rights of Asylum Seekers and Other Migrants", *Journal on Migration and Human Security*, 4 (4): 190-220.

Galli, Chiara (2023), *Precarious Protections, Unaccompanied Minors Seeking Asylum in the United States* (Oakland: University of California Press).

García-Avello, Macarena (2020), "Translating Nations in a Global Era: Valeria Luiselli's Approach to the Child Migrant Crisis", *Prose Studies*, 41 (2): 149-163.

Garí Barceló, Bernat (2021), "La crisis de los refugiados en *Los niños perdidos y Desierto sonoro* de Valeria Luiselli", *Salud Adelaida Flores Borjabad ve Rosario Pérez Cabaña (Der.)*, *Nuevos retos y perspectivas de la investigación en literatura, lingüística y traducción* (Madrid: Dykinson): 350–364.

Hacısalıhoğlu, Elif (2020), "Sosyal Politika, Sınıf ve Edebiyat: Biraradallığın Seyri ve Yeni Çalışmalar İçin Yöntemsel Sorular, Sorunlar", *Emek Araştırma Dergisi (GEAD)*, 11 (17): 227-238.

Hinkes, Madeleine J. (2008), "Migrant Deaths Along the California-Mexico Border: An Anthropological Perspective", *Journal of Forensic Sciences*, 53 (1): 16-20.

Hintjens, Helen (2019), "Failed Securitisation Moves during the 2015 'Migration Crisis'", *International Migration*, 57 (4): 181-196.

IOM (2023), "US-Mexico Border World's Deadliest Migration Land Route", <https://www.iom.int/news/us-mexico-border-worlds-deadliest-migration-land-route> (20.03.2025).

Iuli, Cristina (2021), "Extinction, Rememory and the Deadly Work of Capitalism in Valeria Luiselli's 'Lost Children Archive'", *RSA Journal*, 32.

James, David (2021), "Listening to the Refugee: Valeria Luiselli's Sentimental Activism", *MFS Modern Fiction Studies*, 67 (2): 390-417.

Jaseel ve Rashmi Gaur (2023), "Telling Truth in Fiction: The Precarious Aesthetic of Valeria Luiselli's Documentary Fiction *Lost Children Archive*", *Critique: Studies in Contemporary Fiction*, 65 (3): 500-512.

Jayasinghe, Dharshani Lakmali (2024), "Reclaiming the Border Narrative: Refugee Children as Victim, Witness, and Agent in Valeria Luiselli's *Lost Children Archive*", *Law & Literature*, 2024: 1-24.

Klein, Paula (2022), "Las fronteras como territorio de combate en *Lost children archive* (2019) de Valeria Luiselli", *Amérique Latine Transfrontalière*, <https://uca.hal.science/hal-03878975/document> (30.05.2025).

Koray, Meryem (2008), *Sosyal Politika* (Ankara: İmge Kitabevi).

Köşer Akçapar, Şebnem (2012), “Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu”, Gülfer İhlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Der.), Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar (İstanbul: İletişim Yayınları): 563-575.

Kuyaş, Nilüfer (2019), “İhlal Çağının Bir Göç Ağıtı: Kayıp Çocuklar Arşivi”, <https://t24.com.tr/k24/yazi/valeria-luiselli,2234> (30.03.2025).

Lorenzen, Matthew (2017), "The Mixed Motives of Unaccompanied Child Migrants from Central America's Northern Triangle", Journal on Migration and Human Security, 5 (4): 744-767.

Luiselli, Valeria, Ricardo Giraldo ve Leo Heiblum (2024), Echoes from the Borderlands: Study One; Call You When I Get Home (New York: Dia Art Foundation).

Luiselli, Valeria (2021a), Bana Sonunu Söyle (İstanbul: Siren Yayınları) (Çev. Seda Ersavcı).

Luiselli, Valeria (2021b), “Edebiyat ve Siyaset: Kurmaca Ne Zaman Nefes Alır”, <https://t24.com.tr/k24/yazi/edebiyat-ve-siyaset-kurmaca-ne-zaman-nefes-alir,3048> (28.03.2025).

Luiselli, Valeria (2019), Kayıp Çocuk Arşivi (İstanbul: Siren Yayınları) (Çev. Seda Ersavcı).

Makal, Ahmet (2020), “Emek-Sanat ilişkileri ve Türkiye’de Sosyal Politika Eğitiminde Sanatın Yerine İlişkin Özgün Bir Deneyim”, Emek Araştırma Dergisi (GEAD), 11 (17): 1-26.

Makal, Ahmet (2008), “Türkiye Emek Tarihinin Bir İzdüşüm Alanı Olarak ‘Edebiyat’”, Çalışma ve Toplum, 3 (18): 15-43.

Massey, Douglas S. (2016), “Göç Kuramlarında Kayıp Halka”, Göç Dergisi, 3 (2): 143-165.

Mavi, İbrahim (2022), “İnsan Hakları Bağlamında Göçün Güvenlikleştirilmesi”, MSGSÜ Sosyal Bilimler, 2 (26): 252-268.

Morales Muñoz, Brenda (2019), “Reflexiones sobre la migración a partir de ‘Los niños perdidos’ de Valeria Luiselli”, Diseminaciones, 2 (3): 53-70.

Moura, Catarina (2019), "Transnationality and Incorporation in the American Road: Valeria Luiselli’s Lost Children Archive”, [Inter] sections, 27: 23-36.

Nagengast, Lily (2021), "Redefining the Encyclopedic Novel in Valeria Luiselli's Lost Children Archive", *Watermark*, 15 (1): 73-80.

Oranlı, İmge (2016), "Rancière'de Siyasi Olanın 'Estetik' Boyutu: 'Siyaset Üzerine On Tez' ve 'Duyumsanır Olanın Paylaşımı'", *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 14: 108-116.

Park, Stephen M. (2023), "Credible Fears: The Asylum Narrative as Form in Lost Children Archive", *Arizona Quarterly: A Journal of American Literature, Culture, and Theory*, 79 (4): 49-70.

Plevka-Jones, Helen (2024), "Resonantly Reading Borderlands Narratives in Valeria Luiselli's Lost Children Archive", *Latin American Literary Review*, 51 (102): 100-108.

Ramírez, Catherine S. (2024), "Undocutime: DREAMers, Lost Children Archive, and the Politics of Waiting and Storytelling in Twenty-First-Century Migration Narratives", *Latino Studies*, 22 (3): 533-551.

Rancière, Jacques (2020), *Dissensus, Politika ve Estetik Üzerine* (İstanbul: Ayrıntı Yayınları) (Çev. Mustafa Yalçınkaya).

Rancière, Jacques (2019), *Kurmacanın Kıyıları* (İstanbul: Metis Yayınları) (Çev. Yunus Çetin).

Rancière, Jacques (2012), *Estetiğin Huzursuzluğu, Sanat Rejimi ve Politika* (İstanbul: İletişim Yayınları) (Çev. Aziz Ufuk Kılıç).

Rancière, Jacques (2007), *Siyasalın Kıyısında* (İstanbul: Metis Yayınları) (Çev. Aziz Ufuk Kılıç).

Robson, Colin ve Kieran McCartan (2016), *Real World Research* (New Jersey: Wiley Publication).

Román, Valentina Montero (2021), "Telling Stories That Never End: Valeria Luiselli, the Refugee Crisis at the US-Mexico Border, and the Big, Ambitious Archival Novel", *Genre*, 54 (2): 167-193.

Rosas, Gilberto (2016), "The Border Thickens: In-Securing Communities after IRCA", *International Migration*, 54 (2): 119-130.

Rosenblum, Marc R. ve Isabel Ball (2016), *Trends in Unaccompanied Child and Family Migration from Central America* (Washington: MPI).

Sabo, Oana (2020), "Documenting the Undocumented: Valeria Luiselli's Refugee Children Archives", *Crossings: Journal of Migration & Culture*, 11 (2): 217-230.

Silva, Michelle A., Jennifer McQuaid, Oscar Rojas Perez ve Manuel Paris (2022), "Unaccompanied Migrant Youth from Central America: Challenges and Opportunities", *Current Opinion in Psychology*, 47, 101415.

Šimunović, Arijana (2021), "Fiction as Counter-Discourse: Valeria Luiselli's Lost Children Archive and the Rewriting of the Migration Crisis", *LEAP*, 1: 7-20.

Stinchcomb, Dennis ve Eric Hershberg (2014), "Unaccompanied Migrant Children from Central America: Context, Causes, and Responses", *CLALS Working Paper Series No.7*, American University Center for Latin American and Latino Studies.

Sviatschi, Maria Micaela (2022), "Spreading Gangs: Exporting US Criminal Capital to El Salvador", *American Economic Review*, 112 (6): 1985-2024.

Talani, Leila Simona (2020), "The 2014/2015 Refugee Crisis in the EU and the Mediterranean Route", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 22 (3): 448-464.

Taş, Elif Nur (2020), "Göçün Güvenlikleştirilmesi Çerçevesinde Meksika Duvarı Örneği", *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 1: 59-70.

Terrio, Susan J. (2015), *Whose Child am I? Unaccompanied, Undocumented Children in U.S. Immigration Custody* (Oakland: University of California Press).

Tilbe, Ali ve Rania M. Rafik Khalil (Der.) (2019), *Culture, Literature and Migration* (Londra: Transnational Press London).

Torras Francès, Meri (2021), "La responsabilidad escritural: 'Los niños perdidos', de Valeria Luiselli, como contra-archivo", *Pasavento. Revista de Estudios Hispánicos*, 9 (2): 293-307.

UNHCR (2016), "Children on the Run", <https://unhcr.org/us/media/children-run-executive-summary-english> (10.04.2025).

Vallenilla, Marianao (2023), "Guerra Civil en El Salvador: Influencia de EE. UU. (1981-1989) en los cambios de la Fuerza Armada de El Salvador (FAES)", *Historia & Guerra*, 4: 170-192.

Yıldız, Esra (2021), "Çağdaş Sanatta Göç Teması, Temsili ve Çelişkileri Üzerine", *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 11 (2): 482-497.

Yüksel, Hanife Neris (2025), "Umut ve Direniş: Mülteci Sorununun Çağdaş Sanatta Sunumu", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (48): 405-419.